

IV.

Het zwakke punt in het rapport is m.i., dat de onderscheiding tusschen openbare godslastering en vloeken door onze overheid moeilijk is vast te stellen. De personen, die de strafbepalingen uitvoeren, moeten dan wel allen van christelijk beginsel zijn, want iemand, die zelf niet op de basis van de Schrift staat, mist ten eenenmale het vermogen om zuiver te onderscheiden. En is dit laatste mogelijk? Zal deze onderscheiding niet telkens de gelegenheid openen, om aan den rechter te ontsnappen? Het komt mij voor, dat, wanneer men de openbare zonde tegen het derde gebod strafbaar gaat stellen, men niet ontkomen kan aan de noodzakelijkheid om ook den vloek te straffen, en het is in ons vaderland helaas wel noodig om aan dit gruwelijk kwaad paal en perk te stellen. Alleen... op dezen weg moet men meer aandurven. Godslasterlijk is niet alleen het ruwe woord en de grove spot, die op de straat vernomen wordt, maar ook het vuile woord, dat velen in hun bladen durven te schrijven. Wie wel eens kennis neemt van de ontzettende hoortaal, waarvoor de schrijver van de oproerige krabbels in „Het Volk” zich niet schaamt, gevoelt, dat deze spot even godslasterlijk is als de rauwe vloeken, die over onze straten klinken, en mag de overheid zulke lastering dulden? Ik vraag slechts, om even op den voorgrond te plaatsen, dat de praktische uitvoering van dit rapport ver van gemakkelijk is. Wij leven niet in Israël. Daar was de theocratie. Daar heerste God als Koning, en trad Hij Zelf op als handhaver van Zijn wet, maar wij leven in een land van confessioneel zeer gemengde bevolking.

Echter, de overheid heeft hier een taak.

Wij kennen geen neutralen staat.

De christelijke overheid is ook geroepen de eerste tafel der wet te handhaven, voor zoover dit betreft het publieke leven en die terreinen, waarop zij kan optreden. En wij mogen dankbaar zijn, aan die roeping voldoet zij ook. Het krante-optreden van minister Heemskerk inzake „de Dageraad” bewijst zulks overvloedig, en bij dit debat en in deze quaestie heeft hij getoond, dat, als het er op aankomt, hij geen duimbreed wijkt van de zuivere lijn. Bij de lezing van zijn kloekke, magistrale rede in de Tweede Kamer, waarin hij iemand als Mr. Marchant finaal verslagen heeft, kwam mij in de gedachten, wat Dr. Kuyper eens gezegd heeft: „Ik geef u de verzekering, Heemskerk, al wipt hij soms wat luchtig in 't zaal, marchandeert op het stuk van beginselen nooit. Ge kunt hem principieel ten volle vertrouwen”. Dat vertrouwen heeft de minister van justitie bij het debat over de niet goedkeuring van de Dageraad-statuten niet beschaamd, en het heeft ons volk zeer zeker goed gedaan, dat in de Tweede Kamer zulk een principieel toon gehoord werd. Met alle kracht is door dezen bewindsman opgekomen tegen de gedachte van een absoluut-neutralen staat, en tegen de leer van de onafhankelijke moraal, en verdedigd dat de overheid, en met name de christelijke overheid terdogen met God en Zijn Woord heeft te rekenen.

Hierin ging het om de hoogste beginselen.

Hier was het de strijd van het evangelie tegen de revolutie.

Een strijd, waarvan Prof. Fabius heeft geschreven: „L'état est athée et doit l'être” is de ontzettende leus, die aan het einde der 18e eeuw in Frankrijk weerklonken heeft, en sedert dien tijd in breede scharen is voortgeplant. De Maistre heeft het woord der goddeloozen; wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust, aldus uitgewerkt, der Revolutie in den mond gelegd; Ga weg, Zal men dan altoos voor priesters moeten beven, en de onderwijzing ontvangen, die hun goed dunkt? De waarheid wordt door wierookwalm verduisterd. Wij zullen onze kinderen niet meer van u doen hooren. Zij zullen zelf, als zij volwassen zijn, moeten weten, of zij zijn en wat zij van hen vraagt. Al wat bestaat, mishaget ons, want uw naam is op alles geschreven. Wij willen alles vernietigen, en zullen het daarna zonder u weer oprichten. Ga weg uit onze raadsvergaderingen; ga weg uit onze hogescholen; ga weg uit onze huizen; wij kunnen wel zonder u handelen; de rede is genoeg. Laat ons gaan.

En hoe — vraagt hij — heeft God deze vloekwaardige dwaasheid gestraft? Hij heeft het gedaan, gelijk Hij het licht schiep, met één enkel woord. Hij sprak: het zij alzoo! En heel de staatkundige wereld stortte ineen.

L'état est athée et doit l'être!

De staat is zonder God en moet dit zijn.

Tegenover dezen kreet uit de diepten des satans klinkt als uit den hemel het woord van licht en de vloek der duisternis: de staat moet christelijk zijn, of ondergaan in den klassenstrijd van het socialisme en den chaos der democratie^{1,2)}.

Die strijd is in het parlement scherp gevoerd.

¹⁾ Uit het diensthuis uitgeleid, blz. 28.

²⁾ De Christelijke Staat, blz. 303, 304.

En wanneer hier te lande zulke gevolgen nog niet openbaar werden, is dit alleen hiertoe toe te schrijven, dat het atheïsme nog niet doorwerkte. Daarvoor is bij vele atheïsten de kracht der traditie, de vrees voor het oordeel der omgeving, naderwerking van de zedelijkheidsbegrippen door opvoeding ingeprent, nog te sterk.

Daarvoor is zelfs bij ons volk de afkeer van het atheïsme nog te sterk.

De vereeniging „De Dageraad” lijdt een slepend bestaan.

Sommigen willen er nog wel gebruik van maken om op een gemakkelijke manier uit de Hervormde Kerk te komen.

Maar zich aansluiten bij „De Dageraad” doen zij niet.

Ieder kenner van de geestelijke stroomingen van onzen tijd zal trouwens toestemmen, dat er sinds den aanvang dezer eeuw zekere ombuiging naar de religie is.

Nu slaan we dit verschijnsel niet te hoog aan. De religie, wier hulp men inroept, is veelszins pseudo-religie.

Evenwel, de valsche religie is ons toch nog liever dan geen religie.

In de valsche religie erkent men toch nog een boven-natuurlijke Macht.

Heidenen als Plato en Cicero staan ons in elk geval nader dan de fanatieke Dageraadsmen.

Och omdat de leden van „De Dageraad” zoo klein in getal zijn en zoo weinig kracht ontwikkelen, moet men aan de beweging, welke zij nu maken, niet te veel aandacht schenken.

Als de voortteekenen niet bedriegen bloedt „De Dageraad” vanzelf wel dood.

Het schijnt een dageraad te zijn, die niet dagen wil.

De stroom gaat thans een heel anderen kant uit. Dezer dagen kon men lezen van Mevrouw Roland Holst's sympathie voor het Romanisme.

Of zij het pad van Frederik van Eeden zal volgen, is nog niet bekend.

Maar wel moet zij zooveel als te kennen gegeven hebben, dat de mensch bij het historisch materialisme en het bolsjewisme alleen niet leven kan.

In elk mensch schuilt naar Calvinistisch belijden een zaad der religie.

Soms schiet dat zaad heel laat op.

Daarvoor heeft God ook tijden en gelegenheden besteld.

Misschien gaan wij zulk een tijd tegemoet.

Wij kunnen ons daarover verheugen, mits wij bedenken, dat alle religie nog geen ware religie is.

Daarvoor bestaat heden wel eenig gevaar.

Men schertst tegenwoordig veel met „religieus”. Terwijl men toch eigenlijk schrijven moest: „pseudo-religieus”.

— Tooneellitteratuur. I.

In den loop der laatste weken ontvingen wij ettelijke geschriften over tooneel of een bepaalde tooneelkwestie ter bespreking.

Omdat wij ons echter niet steeds tot een recensie beperken kunnen, plaatsen we onze bespreking in deze rubriek.

De uitgeverfirma W. Kirchner deed een herdruk verschijnen van het in 1881 uitgegeven boekje: Behoort een Christen in de Komedie?

Het was van de hand van een predikant te Genève, G. Tophel, vertaald door A. J. Hoogenbirk en van een inleidend woord voorzien door Dr. A. Kuyper.

Wat „Voorwoord” pakt direkt.

Kuyper en Rutgers hadden zich in „De Standaard” zeer beslist tegen het tooneel uitgesproken.

Maar het verzet werd hun niet gespaard.

En nu juichte Kuyper het denkbeeld toe, om ook eens een stem uit het Buitenland hierover te doen hooren.

Hij somt drie categorieën van menschen op, voor wie dit deugd zou kunnen doen.

Zelf schrijft hij: „Welnu, voor deze drie categorieën kan dit boekje doen wat „De Standaard” met zijn artikelen over het Publiek Vermaak niet vermocht.

Dit boekje komt nu eens niet uit Amsterdam, maar uit Genève en sprak oorspronkelijk Fransch, geen Hollandsch.

Ook zijn het geen courant-artikelen, maar stichtelijke, aan een Schriftwoord vastgeknoopte, toespraken.

En wat ik vooral niet verzwijgen mag, ze spreken den Christen toe van uit een standpunt, dat heusch noch puriteinsch, noch calvinistisch is en eer gequalificeerd zou moeten worden als soms hollend naar den Groninger kant.

Kon dus de artikelen-reeks in „De Standaard” het meer stoere en dit boekje (ondanks sommige onzuivere beschouwingen) het soepeler deel van ons christenvolk in de conscientie vatten, dan zou er van twee kanten tegelijk een slagboom tegen het binnendringen van het publiek vermaak zijn opgesteld, en de neiging tot wereldgeijkvormigheid misschien weer eenigermate getemperd zijn.

Die laatste woorden „weer eenigermate getemperd zijn” geven te denken.

Toch is dat in den kring der Gereformeerden meergevallen.

Terwijl in andere kringen een verder afzakken viel waar te nemen.

Wat Kuyper tusschen haakjes plaatste over sommige onzuivere beschouwingen in dit boekje willen wij hier nog eens onderlijnen. Niet elk argument, hier gebezigd, komt ons deugdelijk voor. Wordt dit boekje gelezen, al zou het alleen maar zijn: E. Voto Cuperi d.i. overeenkomstig den wensch van Kuyper. Maar ook afgedacht daarvan, kan men er goeds uit meenemen.

Kon Kuyper getuigen, dat het ernstige debat, dat zich over Publiek Vermaak in de pers ontspon, „eer de oude palen nog dieper inheide in den bodem, dan dat het de vroegere slaghooven vallen liet,” God geve, dat dit het resultaat zij ook van de huidige beweging over „Saul en David”.

Dan is de strijd niet vergeefs gestreden.

Intusschen rees onder het lezen van het „Voorwoord” vanzelf het verlangen op, dat een herdruk van de „Standaard” artikelen Publiek Vermaak zou worden bezorgd.

Gelukkig werd voor enkele dagen aangekondigd, dat dit geschieden zou en vanavond vernamen we, dat deze herdruk de pers had verlaten.

Meer kunnen we er nog niet van zeggen, omdat wij het nog niet hebben ontvangen.

Kort daarop kwam Ds W. F. A. Winckel met zijn „Versterkt de Wacht”, uitgegeven bij W. ten Have te Amsterdam.

Dat de zeer lange ondertitel van deze brochure niet tot zijn recht is gekomen, achten we een niet gering voordeel.

Een groote verdienste is het, dat de verkeerde Calvin-beschouwing hier door een historisch juistere is vervangen, al ware hierover nog veel meer te zeggen.

Ook voor het overige bevat het boekje tal van goede opmerkingen.

Bij denzelfden uitgever verscheen een preek, door Ds T. Ferwerda gehouden, in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam op Zondag 18 Mei 1924. Ze is getiteld „Twistvuur in de gemeente”.

Van dezen rijk begaafden Dienaar des Woords kan men niet anders dan een uitnemende preek verwachten. Vooral als gelegenhedenprediker is hij in zijn kracht.

Deze preek is een gelegenhedenpreek. Zij houdt verband met de tooneelkwestie.

Maar hoewel men van niemand beter een preek over deze zaak kon ontvangen dan van Ds Ferwerda, toch levert deze preek het bewijs hoe moeilijk zulk een kwestie van den kansel kan worden behandeld.

Wordt, zoo werd reeds van meer dan een zijde geniet, de zaak, die niet alleen storm maar ook diepe droefheid heeft teweeggebracht, hier niet te zeer en bagatelle, als een kleinigheid beschouwd?

Niettemin hebt ge hier een preek van meer dan van voorbijgaanden aard.

Ze is van blijvende waarde.

Ereken te eniger tijd in eenige gemeente twisten uit over nietigheden, dan hebt ge slechts een paar passages te schrappen en deze preek kan olie op de golven gieten.

In welke kwaliteit ons de „Open Brief aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Zuid. Een stem uit de Gemeente Amsterdam”, door H. van der Schaar, werd toegezonden, weten we niet.

„De Reformatie” wordt er even in genoemd.

Een kerkelijk persblad uit het Noorden wijdde er een bespreking aan.

Mogelijk wordt dit ook van ons verwacht.

Ons oordeel kan kort zijn.

Deze Open Brief is onkerkrechtelijk en hier en daar grof.

Onkerkrechtelijk!

Als men zich tot een kerkeraad wendt, ook al geldt het iets, dat een predikant in het openbaar heeft geschreven, dan behoort dit gedaan bij partikulier schrijven, of door persoonlijk onderhoud. Neemt de kerkeraad de bezwaren niet weg, dan kan men appelleren bij de classis. Maar allerlei grieven publiceren en een exemplaar van de uitgave ook aan den kerkeraad toezenden, is niet conform den eisch van het Gereformeerde Kerkrecht.

Hier en daar grof.

De auteur moge nog zooveel bezwaren tegen het schrijven van Dr. Geelkerken hebben, bezwaren, die door anderen als rechtmatig worden erkend, zoo betaamt het hem toch niet over Dr. G. zich uit te laten, gelijk hij deed.

Een clause als deze b.v.: „In beide gevallen vraag ik of hetgeen Dr. Geelkerken schreef niet een aanwijzing is, dat hem het ambt van herder in de Gereformeerde Kerk niet toekomt”, kan niet door den beugel.

HEPP.

Links stond fel tegenover rechts.

De oude argumenten der vrijzinnigheid kwamen weer naar voren. Luide en hooghartig werd verkondigd, dat het rechtelijke standpunt subjectief was, maar de tegenstanders van het christelijk beginsel de objectiviteit meester waren. Stoutweg is de stelling geproclameerd, dat de moraal los is van de religie, en in zichzelf autonome, en wat de absolute neutraliteit aangaat durfde de heer Marchant te beweren, dat de minister zelfs niet het recht had te vragen, of iemand een geweten heeft. Dit zijn krasse dingen, doch zulk een debat zuivert de lucht. Het ging in de laatste tijden alleen over bezuiniging en salarisquaesties, en bij deze materiele onderwerpen geraken de beginselen heel gemakkelijk op den achtergrond. Dan is de mensch, die getroffen wordt, geneigd zich af te keeren van hem, die het mes er in moet zetten, al draagt hij ook eenzelfde beginsel, en zich te keeren tot dien, die het voor zijn belangen opneemt. Aan dat euvel gaan wij allen mank, en daarom moet het ons niet al te zeer verbasen, dat er nu reeds profeten opstaan, die voorspellingen doen van een belangrijke overhelling naar links bij de Kamerverkiezingen in 1925. Zulke uitingen zijn verklaarbaar. Het mes doet zeer. Het wordt soms wel wat ruw gehanteerd. De uitvoerder van de bezuiniging inzake de salarissen heeft op de marine niet die zachtheid geleerd, die hier geboden is.

Maar... al deze dingen maken de atmosfeer onzuiver.

De levensverzakelijking schept verkeerde toestanden.

Zelfs trouwe menschen onder ons raakten even het spoor bijster.

En ziet, nu is dit principiële debat van zoo groote betekenis, omdat het ons bij vernieuwing heeft geleerd, dat rechts en links antithetisch tegenover elkaar staan, en niemand der onzen zich in dat kamp der vrijzinnigheid kan thuisgevoelen. Daarom is het broodnodig, dat veel en veel meer de principiële punten naar voren geschoven worden. Want hiervan mogen wij wel zeker zijn, dat, al is er, als het alleen om de belangen gaat, een wankeling merkbaar, die weifeling ineens omslaat in vastheid en trouw, wanneer de banier van het beginsel ontplooid en in den strijd voornitgedragen wordt. En wie dan deserteert heeft het beginsel niet liefgehad. De storm zuivert van de doode takken. Die kunnen we gelukkig ook missen.

Hiermede neem ik van dit onderwerp afscheid.

Van harte hoop ik, dat het rapport van de commissie voor de strafbepalingen tegen openbare godslastering en vloeken in onze partij met instem-

ming zal begroet en ernstig zal bestudeerd worden. Het verdient dit ten volle.

K. D.

LITERATUUR EN KUNST.

Schilderingen met de pen.

(Slot.)

In de voorgaande artikelen zagen we enkele voorbeelden van schilderingen in woorden, zooals de moderne letterkunde die vermag te geven. Het zou niet veel moeite kosten, nog meerdere proeven samen te brengen, even illustratief als deze. Juist het proza is in de nieuwere literatuur sterk ontwikkeld, zooals we in het eerste artikel al zeiden, en in dat proza heeft de woordkunst zoo groote hoogte bereikt, dat tal van fragmenten schilderstukken zijn in woorden. Wanneer men bij z'n heetuur daarop acht geven gaat, zal men die veelheid zelf zien, en bovendien zal men z'n inzicht in het beeldend vermogen der taal verrijken. Dan zal blijken, dat niet slechts natuurfreelen in woorden geschilderd kunnen worden, of interieurs, doch ook gebeurtenissen, dagelijkse dingen, voorwerpen.

Op één genre van schilderingen in woorden wil ik ten besluite van deze artikelen nog wijzen: de portret-schilderingen. We vinden in de moderne literatuur allerlei menschen geteekend, zooals talrijk zijn de schilderijen, die een of ander persoon in beeld brengen. En nu mag de fotografie-kunst in staat zijn de werkelijkheid veel nauwkeuriger te benaderen dan een schilderstuk, deze laatste behouden toch altijd de bekoring van de kunstenaars-visie op het object, in dit geval de mensch. Wie de fotograaf is van een portret doet weinig ter zake, anders dan uit technische overwegingen (wat allerm minst een kleineering beteekent van de hoogstaande fotografie-kunst van onzen tijd) maar wel degelijk ligt groot karakterverschil in de portretten, door schilders gegeven. Wie de portretten van onze 17e eeuwse kunst eenigszins kent, ziet aanstonds het onderscheid tusschen een Frans Hals of een Van der Helst en Jan Steen.

Zoo nu, en allicht sterker omdat de vrijheid van uitbeelden veel grooter is, vinden we ook duidelijke karakterverschillen in de portretten-in-woorden, al naar de ontwerpers zijn. Er zijn schilders met de pen, die van zware lijnen houden en donkere kleuren gebruiken voor den achtergrond, er zijn er ook, die licht en fleurig zijn in hun reproducties, die, als een Van der Helst of Jan Steen

onder onze 17e eeuwse meesters, vooral oog hebben voor het effect van humor, hetzij dat in den geschilderden persoon zelf dan wel in de entourage tintelt.

Van deze laatste soort nu wil ik eenige voorbeelden geven, het den lezer overlatende van de in onze letterkunde veel talrijker voorkomende eerste soort zelf voorbeelden te zoeken.

Eerst dan een portret, dat het licht-effect ontleent aan den persoon, dien het uitbeeldt zelf, al is het van den Jan Steen onder onze schilders met de pen. Ik bedoel 't beeld, dat Felix Timmermans geeft van Piroen, den kostelijken notaris uit het Vlaamsche stadje.

Mijnheer Piroen was altijd te zien, in zon en regen, met een witten zijden hoogen hoed op, een pruimpurpelen frak aan, en met een wandelstok waarvan de kruik de haren van een geit was.

Het viel soms wel eens voor, dat hij bij wintertijd, als het in zijn smaak viel, dan nog een groenen overfrak droeg met drie manteltjes aan.

Kort en vierkantig als een doos was hij gebouwd, de kop direct op de schouders, zonder hals; de breede kin, waarnevens harde, platte bakkebaardjes stekelden, ingetrokken, als een stier gereed om te stooten.

Piroen had groene oogen.

Een portret in woorden is niet slechts een afbeelding van het uiterlijk van den mensch, ook wat dezen zooveel beter nog kan doen kennen, het innerlijk, ligt binnen het bereik van den schilder met woorden. Ook van deze zijde krijgen we Piroen te zien:

Zei men: „'t is goed weer vandaag“, dan snauwde hij „dat weet ik ook“.

Donderde het, dat het daverde, dan stond hij smorend aan zijn lange pijp, in de deur naar den hemel te zien. Hij hield veel van blaaskensregen en mistlucht, om er kunnen door te wandelen liet hij zijn dringeste akten liggen.

Hij smoorde veel pijpen, van den morgen tot den avond; hij werkte er met twee, terwijl hij de eene smoorde stopte hij de andere.

Als hij op reis ging nam hij altijd twee pijpen mee, die hij om niet te breken, in de mouw van zijn frak stak.

Eens ging hij naar de liefdadige tombola „Geef en zwijg“. Elk lot kostte een fraan.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CIV.

80. Honing uit den Rotssteen. Tweede Bundel. Amsterdam, J. H. Kruij, 1883.

Deze nieuwe serie meditaties uit De Herant is, wat inrichting, formaat, band enz. betreft, volkomen gelijk aan den eerstverschenen bundel; alleen is deze op zwaarder papier gedrukt en van grooter omvang.

Vooraf gaat, na de voorrede van den eersten bundel, een voorwoord van enkele regels, gedateerd: Londen, 11 November 1883.

81. Plancius-Rede. Amsterdam, J. H. Kruij, 1884.

Dat Dr. Kuyper, in November 1883, te Londen was, stond in verband met de Transvaalsche Deputatie. De Transvaalsche Boeren hadden, ruim twee jaar geleden, na het nederleggen der wapenen, een conventie geratificeerd, die, in openbaren strijd met de belangen vredesvoorwaarden, hun veel minder schonk, dan ze naar billijkheid verlangen mochten. Daarbij toch werd de vrije Zuid-Afrikaansche Republiek omgezet in een Transvaal-Staat onder de suzeriniteit van Engeland, en het land met een zwaren schuldenlast bezwaard. Dit kon zoo niet blijven. En daarom besloot de Regeering zoo spoedig mogelijk bij Engeland aan te dringen op algeheele herstelling der Zuid-Afrikaansche Republiek. Hiertoe nu kwam in het laatste van 1883 een Deputatie naar Engeland, bestaande uit drie leden: Paul Kruger, de man, die zoo veel jaren reeds de Republiek, in de raadzaal en in den oorlog, met woord en daad, met goed en bloed gediend had, Generaal Nicolaas Smit, de held van Ingogo, die door zijn voorbeeld ouden en jongen met ware doodsvrechting tot den heldenstrijd wist aan te vuren, en Dr. S. J. Du Toit, die reeds zoovele bewijzen van bekwaame toewijding aan de zaak der Transvalers had gegeven.

Bijna vier maanden duurden de onderhandelingen met de Engelsche Regeering te Londen, maar eindelijk werd de nu gelukkig niet bloedige, doch daarom niet minder gewichtige overwinning behaald. Op 27 Februari, juist op den derden denkdag van de overwinning der Boeren op Amajuba, werd de nieuwe Conventie geteekend, waarbij de Zuid-Afrikaansche Republiek herleefde.

Nauwlijks was de nieuwe Conventie ondertee-

kend, of de Deputatie ging uit Londen scheep naar Holland. Hier had de Hoofdredacteur van De Standdaard reeds in het nummer van 13 November 1883 geschreven:

„Het hartelijk welkom zou de deputatie in Holland worden geheeten, indien ze, na afloop der onderhandelingen, het heerlijk resultaat van een finale goede schikking als loon voor hun moed en vastberadenheid uit Englands hoofdstad mocht meebrengen.“

Want ook naar Holland ligt hun weg.

Niet alleen, gelijk men voorgeeft, om te azen op onze miljoenen, neen, maar in de allereerste plaats, om het oude moederland weer te zien, waaruit hun vaders eenen terug het Hollandsche bloed en in dat bloed het stoere Hollandsche karakter naar de Kaapkolonie uitdroegen; om aan het Nederlandsche volk, dat voor hun goed geluk gebeden, gaven geschenken, en wat nog meer zegt, edele geestdrift gevoeld heeft, dank voor zooveel warme genegenheid te brengen; en niet minder om met dat volk weer banden aan te knooien van duurzame gehechtheid.

Geld kan de Deputatie ook elders vinden, maar nergens anders dan in Nederland vindt ze de warme sympathieën van oude stamgenooten, waardoor hun hart, na zooveel bitter lijden, kan worden verkwikt.

Dr. A. Brummelkamp Jr verwelkomde de afgezanten in De Bazuin van 29 Februari 1884 met een geloofskrachtig lied, dat aldus aanving:

Heil, Broeders uit Transvaal! bij de eerste stralen
Der Vrijheidson, die opgaat aan uw trans,
Om, afjagend straks, de bergen en de dalen
Uw Vaderlands te doopen met hun glans.
Heil op ons beider Moedergrond; op de erven
Der Vaders, wier bloed in 't uwe sprak.
Toen ge op Majuba liever dapper sterven,
Dan loven wildet onder 't vreemde dak!
God hiely u uit, en zelfs de weerprijder
Frucht, snevend, hulde aan uw heldenmoed.
O, ziet, hoe werd hier sinds de kring steeds wijder,
Wien 't harte voor u klopt met geestdriftsgloed.
En nu ge in zwaarder kamp, daarna begonnen
Met 't fierer wapen der Diplomatie,
Befeidvol streedt en glansrijk hebt verwonnen,
Nu buigen we eerbiedvol met u de knie.

Aan onderscheiden steden van ons land brachten de Transvaalsche gasten een bezoek, en overal was een wedijver in het betoonen van geestdrift bij mannen van allerlei stand en standpunt. Allereen bleek, dat men den Transvalers een warm hart toedroeg en met welgevallen hun rijzende Republiek gadesloog.

Bijzonder treffend evenwel was op Dinsdagavond 11 Maart de feestelijke ontvangst der Deputatie

door het Nederlandsch Werkliedenverbond Patrimonium te Amsterdam in het lokaal „Plancius“ gelegen aan de Plantage. De groote zaal, rijk versierd met vlaggen en groen, met schilden en trofeën, was tot benauwens toe gevuld met mannen, en vrouwen, wier aangezicht van dankbare vreugde straalde, nu zij de Deputatie in hun midden mochten zien. En geen wonder: drie jaren geleden, toen de Transvalers in zoo grooten druk verkeerden, had men in Patrimonium niet slechts voor hen gevoeld, maar met hen gebeden. En wat men toen kwalijk had durven denken, dat de President der Zuid-Afrikaansche Republiek met één der heiden van Spitskop, nu overwinnaars in een dubbelen strijd, ooit in hun midden zou staan, om met hen den Heere te loven voor zijn uitredingen — dat was nu werkelijkheid geworden.

Van harte werd er nu dan ook gedankt en gezongen.

Nadat eerst de mannenbroeders Wolbers, Kater en Poesiat hadden gesproken, kreeg Dr. Kuyper het woord, die als een kind van het volk vertolkte, wat er leefde in het hart van ons volk. Hij sloot zijn gloedvolle rede door aan generaal Smit, in naam van Patrimonium, voor Transvaal een vlag aan te bieden:

In die vlag schreef Patrimonium deze spreuk: In God zullen wij kloeiende daden doen! — gij, Veldheer, met uw kruiden, doet steeds kloeiende daden in den Naam uws Gods!
En nu, eer de vlag in uw hand overgaat, oog slecht dit ééne: leg uw rechterhand in de mijne, en geef daarmee aan dit volk de gelofte, dat nooit, wat de toekomst bringe, deze vlag vallen mag in de handen van den Brit.

Onder daverende toejuiching der menigte nam de vechtgeneraal het geschenk aan, waarna President Kruger met een overstelpt hart dankte voor de liefde en sympathie door Patrimonium op zoo bijzondere wijze voor Transvaal geopenbaard.

Ten slotte werd deze feestelijke samenkomst met dankgebed gesloten door den schrijver van de Worstelstrijd der Transvalers, n.l. Dr. F. Lion Cachet van Rotterdam, die vóór drie jaar den eersten bidstond voor Transvaal, vanwege Patrimonium, in het lokaal De Vrede had geleid.

Het was een onvergetelijke avond.

Op Vrijdagavond d.a.v. waren de leden der Transvaalsche Deputatie de gasten van Dr. Kuyper, te wiens huize aan een kring van Christelijke vrienden gelegenheid werd geboden, om op intiemeren voet uiting te geven aan wat in veler harten voor deze mannen omging.

„Geef
„Wat
tend va
„Geef
Hij h
Hij k
men h
apothek
heb ge
Hij d
kwam t
de deu
's werk
dezelfde
zoo alle
ken va
Hij h
noot h

Realiseer
beeld, dan
voor het o
strekke ver
van wat n
dwars, dir
te doen dar
en volkome
dan ziet m
heid, dan
is dan de
een kostelij
genoegen
werkelijkhe
echte hume

Een twe
van de enl
is dat van
sloot“ van
Men kent
nond het
arme, maar
Vetpot i
en daarom

War
fie en

De vers
als iets fl
En dan

Oor
den, i

Hij
echte

Meyer
wordt

huist
(= 't

dan m
praten

luister
men e

mogen
dan v

over
rooker

geen
een p

ooms
groot

boom
pen e

water
man

De teg
hebben
de veel

eens wat
ten dan

kinderen
derheid,

en te gew
stelling m

de gezelli
hooren b

de echte
Zie nu

kinderen
Hij

heeft
appel

Die he
kinderen

tentie zij
maar die

Weer
eerst doo

Bra
Niet
dat v

Oom
klein
hadd
en e

Zoovee
heid van
hem zou